

Vem var författaren?

Tertullianus var verksam i Karthago under 200-talets första årtionden och är en av det kristna latinets skapare. Hans författarskap är omfattande. I försvarsskriften *Apolgeticum* beskriver han de kristna församlingarnas gemenskap i de mest positiva termer. Särskilt bekant är hans uttalande att man brukade säga om de kristna: "Se hur de älskar varandra!"

Detta är den första utförliga skriften om dopet i den kristna litteraturen. Ett utmärkande drag hos Tertullianus är den stora vikt han lägger vid dopvattnet som helgat av Anden.

Utdrag ur Svenskt Patristiskt Bibliotek
Del 1 Gudstjänst och kyrkoliv
Artos bokförlag 1998

Tertullianus, Om dopet

1 Denna utredning om vad vattnets sakrament innebär för oss - det vatten som, när de synder blivit avtvådda som vi begick i vår forna blindhet, ger oss det eviga livets frihet - skall inte sakna sitt syfte. Den ger ju kunskap såväl åt dem som just får sin fostran som åt dem som är tillfreds med att ha kommit till tro - en tro som på grund av deras okunnighet, eftersom de inte lärt känna lärans grunder, på liknande sätt utsätts för frestelser.

En etterfull orm, en kaitisk kattare, som helt nyligen uppehållit sig här, har med sin lära rövat till sig åtskilliga och varit till men, i synnerhet för dopet, alldeles i enlighet med sin natur; ormar och huggormar - ja, till och med basiliskerna - söker sig ju till det som är torrt och saknar vatten.

Men vi som följer fisken (*ichtys*)^a, vår Jesus Kristus, är små fiskar; vi föds i vatten, och vår enda trygghet är att stanna i vattnet. Detta vidriga odjur, som saknade rätt att undervisa ens den rena läran,^b förstod därför fuller väl att döda de små fiskar det lockade bort från vattnet.

2 Hur stor är nämligen inte vantrons makt att få tron att vackla, eller hindra att människorna alls mottar den, när den angriper tron i själva dess grundvalar! Det finns knappast någonting som gör människorna så oemottagliga för tron som skillnaden mellan Guds verks enkelhet, sådana de framstår i sitt yttre sken, och deras storslagenhet, sådana de utlovas i sin inre sanning! Och eftersom en människa som med sådan enkelhet, utan prakt och utan särskilda anstalter, kort sagt utan minsta kostnad, stigit ned i vatten och med några få ord blivit döpt stiger upp utan att vara särdeles - eller alls - renare, anses det fördenskull desto otroligare att man på detta sätt kan vinna evigheten.

Om jag inte misstar mig skaffar sig däremot avgudarnas fester och mysterier tilltro och värdighet genom prakt och ståt och överdåd. Vilken eländig otro är inte detta, som förvägrar Gud hans kännetecken - enkelheten och allmakten! Är det inte förunderligt att döden avtvås i ett bad? Den som inte tror på detta därför att det är förunderligt bör tvärtom just därför sätta desto större tro till det, ty hurdana höves det Guds verk att vara om inte över all förundran. Också vi själva är förundrade, men vi tror. Otron förundras emellertid därför att den inte tror; den förundras över det enkla som vore det oväsentligt, över det storslagna som vore det omöjligt.

Det må vara alldeles som du menar - Guds ord har tillfyllest föregripit båda dessa: "Det som är dåraktigt i världen utvalde Gud för att låta dess vishet komma på skam" (1 Kor 1:27) och "Det som är svårt för människor är lätt för Gud" (Luk 18:27). Ty om Gud är både vis och mäktig - vilket inte förnekas ens av dem som går honom förbi - har han med goda skäl i det som är vishetens och allmaktens motsatser, alltså dårskapen och omöjligheten, inrättat föremål för sitt ingripande; all kraft har ju sin grund i det som påkallar den.

3 Låt oss hålla detta ord i minnet som ett genmäle, men icke desto mindre utreda hur dåraktigt och omöjligt det är att en människa föds på nytt genom vattnet. Helt visst har detta urämne gjort sig förtjänt av en så hög uppgift att jag menar att betydelsen av detta våta element måste undersökas. Men det är mycket som anmäler sig, och det från begynnelsen.

Vattnet hör till ju de ting som före världens byggnad alltjämt, ofullbordade i sin skapnad, vilade hos Gud. "I begynnelsen, säger Skriften, skapade Gud himmel och jord. Men jorden saknade skepnad

och sammanhang, och mörker var över djupet, och Guds ande svävade över vattnet” (1 Mos 1:1-2). Först har du, människa, att vörda vattnets ålder - det är ju ett urgammalt element - därefter dess värdighet - det är ju Guds andes hemvist och står då givetvis högre i gunst än de andra elementen. Mörkret var ju alltjämt helt oformligt, eftersom det inte smyckades av stjärnorna, avgrunden var vederstygglig, jorden oordnad, himlen ofullbordad; endast vattnet, alltid ett fullkomligt och fruktbart och oblandat element, rent i sig själv, lade under Gud ett värdigt hyende.

När världen sedan utlades, tjanade då inte vattnet Gud också som ett slags råmärke? För att hänga upp himlafästet i mitten skilde ju Gud vatten från vatten, och för att utbreda det torra landet samlade han vattnet för sig.

När världen sedan ordnats efter sina urämnen och skulle få sina inbyggare bestämdes det att vattnet skulle frambringa levande varelser före de andra; vattnet var det första som frambringade det som skulle ha liv, för att det inte i dopet skall vara förunderligt att vattnet förstår att ge liv.

Fullbordades inte även arbetet att forma själva människan under vattnets medverkan? Råämnet hämtades ur jorden men var otjänligt om det inte var fuktigt och saftigt, nämligen ett sådant som vattnet, som tre dagar tidigare samlats till sin plats, blandat till lera med den vätska som fanns kvar.

Om jag härnäst skall återge allt eller större delen av det som kommer för mig om betydelsen av detta element - hur stor dess kraft är, eller dess nåd, hur många konster, hur många tjänster, hur mycken nytta det tillför världen - då fruktar jag att befinnas ha samlat lovord åt vattnet snarare än sakskalet för dopet, låt vara att jag desto utförligare skulle visa att man inte bör tveka om huruvida Gud har låtit det ämne han inrättat överallt i sina verk göra tjänst även i hans sakrament; styr det i det jordiska livet bereder det också för det himmelska.

4 Men därvid skall det vara nog att i korthet ha berört dessa första skeenden - och däri står även grunden för dopet att igenkänna - nämligen att Anden, som redan då i sitt uppträdande förebådade dopets ordning, Anden, som från begynnelsen svävade över vattnet, skulle förbli över vattnet för att ge liv. Helt visst var det något heligt som svävade över något heligt, eller också lånade det som låg under sin

helighet av det som svävade ovanför; allt som ligger under måste ju ta prägeln av det som svävar ovanför, särskilt då materien av Anden, som genom sin finstofflighet är skickad att såväl genomtränga som genomsyra. När vattnets natur helgats av det heliga fick det därför även själv kraft att helga.

Därför bör ingen fråga: “Döps vi i just det vatten som fanns den gången, i begynnelsen?” Säkerligen inte i just det, om inte i den betydelsen att släktet är ett men arterna flera, och det som har kommit släktet till del flödar över även till arterna.

Därför gör det ingen skillnad om en människa renas i hav eller sjö, flod eller källa, kar eller tråg, och det är ingen skillnad mellan dem Johannes döpte i Jordan och dem Petrus döpte i Tibern. Eller den eunuck Filippus på vägen döpte med det vatten som råkade finnas till hands - var det en bättre eller en, sämre frälsning han fick med sig? (Apg 8;36,38)

Genom det urgamla företräde vattnet har i sitt ursprung får därför allt vatten, när Gud väl åkallats, helgelsens mystiska kraft, ty Anden kommer strax över det från himmelen, och är över vattnet; åt vattnet ger den sin egen helighet, och när vattnet på detta vis helgas upptar det i sig förmågan att helga.

Likheten med en alldaglig handling är dock högst lämplig; när vi i stället för av smuts besudlas av synder rentvås vi ju av vattnet. Visserligen syns inte synderna i köttet - ingen bär ju på sitt skinn fläckar av avgudadyrkan eller otukt eller bedrägeri - men människor av detta slag är besudlade i anden; denna är syndens upphov, ty anden är herre och köttet dess träl. Dock har båda gemensam del i synden, anden för sin befallning, köttet för sin lydnad. När vattnet genom en ängels mellankomst på något sätt fått helande kraft blir därför även anden lekamligen rentvådd i vattnet, och köttet får däri en andlig rening.

5 “Men hedningarna”, invänder man, “som är fjärran från all andlig insikt, tillskriver ju sina avgudar en kraft med samma verkan.” Visserligen, men de bedrar sig, med vatten som saknar anden. I vissa kulter, där man dyrkar Isis eller Mithras, invigs de med ett bad, och deras gudar bärs själva ut för tvagningar. Vidare renar de lantgods, palats, tempel - ja, hela städer - genom att bära kring vatten och bestänka dem. Säkert är att de döps överallt vid de apolliniska och pelusiska spelen, och föreställer sig att de gör så för att återfödas, och

för att undgå straff för sina edsbrott. Envar hos de gamle som fläckt sig med dråp försonade sig med renande vatten. Om vattnet med sin natur - det är ju det lämpliga medlet för tvagning - således behagar ett beläte som befordrar rening, hur mycket rimligare är det då inte att det skall åstadkomma detta med Guds myndighet, Gud som skapat hela dess natur. Om de menar att tron ger vattnet helande kraft, vilken tro är mäktigare än insikten om den levande Guden?

Även här förmärker vi djävulens strävan, han som när han själv tillämpar dopet bland de sina efterhärmar Guds verk. Men var finns likheten? Den orene renar, förgöraren förlöser, den fördömde förlåter! Han skall ju göra sin egen möda om intet om han avtvår de synder han själv ger ingivelsen till. Detta har vi anfört som ett vittnesbörd för dem som stöter bort tron, om de inte alls tror på de Guds verk vars efterhärmingar de tror på hos Guds vedersakare. Ruvar inte även annars - utan någon helighet - orena andar över vattnet, och härmar Guds Andes närvaro i begynnelsen? Detta vet de dunkla källorna, de avsidens bäckarna, badens bassänger och palatsens kanaler, och likaså cisterner och brunnar. Alla dessa sägs locka, nämligen med kraften från en illvillig ande; de som drunknat i vatten, eller som vattnet slagit med vanvett eller skräck, sägs ju vara nymftagna, besatta av nymfer, eller gripna av vattuskräck.

I vilket syfte har vi berättat detta? Jo, för att ingen skall finna det för svårt att tro att Guds heliga ängel kommer för att bereda vattnet till människans frälsning, när det ondas skändliga ängel ofta bedriver umgängelse med samma element till människans fördärv. Om det förefaller egendomligt att en ängel visar sin närvaro i vatten har dock en förebild en gång inträffat för det som skall komma. En ängel ingrep och rörde upp dammen Betesda; detta såg de som jämrade sig över sin ohälsa, ty den som först steg ned där upphörde efter sitt bad att jämra sig (Joh 5:2-7). Med denna bild av den kroppsliga bättringen förberedades den andliga bättringen, efter den regel som alltid låter det köttsliga uppträda först, som en förebild för det andliga.

Allteftersom Guds nåd sålunda tillväxte i allt kom allt flera uppgifter på vattnets och ängelns lott. Dessa, som botade kroppens krämpor, läker nu Anden, de hade den timliga hälsan om hand, men omdanar nu till den eviga frälsningen, de befriade en gång om året en enda människa, och räddar nu dagligen hela folk. Genom att synderna avtvåtts är döden ju utplånad, och när skulden är borta tas givetvis även straffet bort.

Så återställs människan till sin *likhet* med Gud, människan som förut varit Guds *avbild*. Avbilden gäller i gestalten, likheten i evigheten; hon återfår ju den ande Gud en gång inbläste i hennes näsborrar men som hon sedan förlorat genom sin synd.

6 Det är inte så att vi i vattnet får den helige Ande; när vi under ängelns överinseende rentvåtts i vattnet bereds vi för den helige Ande. Även här finns det först en förebild, ty liksom Johannes var Herrens förelöpare, och beredde hans vägar, visar också ängeln som bevittnar dopet vägen för den helige Ande, som skall komma därefter, genom den rening från synderna som tron ber om när den beseglats i Faderns, Sonens och den helige Andes namn.

Om varje Guds ord skall vila på tre vittnesmål, (2 Kor 13:1) hur mycket mera skall då inte detta gälla nådegåvan? Genom välsignelsen skall vi som vittnen om vår tro ha just dem som också är faddrar för vår frälsning. För att ge oss tillförsikt om vårt hopp är dessa tre gudomliga namn nog, men eftersom såväl vittnesmålet om tron som löftet om frälsningen avläggs inför *tre* tillkommer det med nödvändighet att även kyrkan omnämns, ty där de *tre* finns - det vill säga Fadern, Sonen och den helige Ande - där finns kyrkan, som för dessa tre är kroppen.

7 När vi sedan stigit upp ur dopbadet smörjs vi med välsignad smörjelse, efter den urgamla ordning enligt vilken Israels barn fordorm smordes till prästadömet med olja ur ett horn, sedan Aron först smorts av Mose. De kallades därför *smorde*, (3 Mos 8:12) efter den salva (*chrisma*) som utgör smörjelsen. När denna blivit andlig gav den namn även åt Herren; han smordes ju med Anden av Gud Fadern, som det heter i Apostlagärningarna: "Ty de sammangaddade sig i denna stad mot din helige son Jesus, som du har smort" (Apg 4:27).

Så rinner smörjelsen även hos oss över vår lekamen men gagnar oss i vår ande, och på samma sätt är den egentliga handlingen i dopet lekamlig - vi stiger ju ned i vatten - men dess verkan andlig - vi befrias ju från våra synder.

8 Därpå sker handpåläggningen, under vilken den helige Ande åkallas och inbjuds med en välsignelse. Skulle det verkligen vara möjligt för människans fyndighet att i vattnet inmana en vindfläkt, och genom att ratt röra händerna däröver besjåla deras förening i en annan

vindfläkt med ett starkt ljud, men omöjligt för Gud att med sina heliga händer på sin orgel spela högstämmda toner med sin Andes fläkt?

Även detta sker enligt det gamla sakrament varmed Jakob välsignade sina sonsöner genom Josef - Efraim och Manasse. Han korsade sina händer och lade dem på deras huvuden, och vred vidare händerna mot sig på ett sådant sätt att de, när de formade Kristus, (1 Mos 48:13-20) redan då bebådade den kommande välsignelsen genom Kristus. ^c

Den helige Ande nedstiger då fröjdefullt från Fadern, över kroppar som renats och blivit välsignade. Som igenkände den sin första hemvist vilar den över dopets vatten, i gestalt av en duva som sänkt sig ned till Herren. Den helige Andes natur skulle nämligen uppenbaras i ett djur som är alltigenom menlöst och harmlöst; duvan saknar ju galla även i sin kropp.

Det var för att inte heller detta skulle sakna grund i en tidigare förebild som Herren sade: "Var menlösa som duvor" (Matt 10:16). Efter syndafloedens vatten, som avtvådde den gamla ondskan, efter vad vi kan kalla världens dop, tillkännagav duvan som en budbärare för jorden att himmelens vrede stillats; den hade sänts ut från arken och återvände med en olivkvist (1 Mos 7:10-11) - ett tecken för fred som räcks fram även bland hedningarna. På samma sätt, enligt samma rådslut men andlig i sitt syftemål, kommer den helige Andes duva flygande till jorden - varmed menas vart kött, som efter sina gamla synder kommer upp ur dopets bad. Duvan är utsänd från himmelen och för med sig Guds fred, och arken är här en sinnebild för kyrkan.

Men världen syndar ånyo, och därför stämmer det inte att jämföra dopet med syndafloeden! Fördenskull är världen bestämd för elden, liksom människan är när hon efter sitt dop begår nya synder. Även detta bör vi därför motta som ett varningstecken till oss.

9 Hur många är inte de naturens tecken, de nådens vedermälen, de trons riter, de förebilder, förberedelser och förutsägelser som gett helighet åt vattnet! Till att börja med undslipper Israels barn, som släppts fria från Egypten, den egyptiske konungens makt när de genom vattnet korsat havet, och vattnet släcker konungens liv jämte alla hans mäns (2 Mos 2:14). Vilket mönster kan vara tydligare för dopets sakrament? Hedningarna löses från världen, detta sker genom vattnet, och kvar i vattnet lämnar de djävulen, sin förra furste, betvingad.

Vidare återställs vattnet med Mose trä från otjänlig bitterhet till tjänlig sötma (2 Mos 15:25). Detta trä var Kristus, som ur sig själv återställde källådror av giftig och bitter beskaffenhet till det hälsosammaste av vatten, det vill säga dopets.

Detta är det vatten som strömmade fram till Israels barn ur den klippa som följde dem (1 Kor 10:4); om klippan är Kristus ser vi nämligen helt visst dopet bli helgat med vatten genom Kristus.

Hur stor är inte den gunst vattnet åtnjuter hos Gud och hans Kristus! Av den framgår dopets kraft!

Kristus nämns aldrig utan vatten! I vatten döps han ju också själv (Matt 3:13), med vatten inleder han, när han blivit bjuden till bröllop, de första proven på sin kraft (Joh 2:7); när han förkunnar bjuder han dem som törstar sin evighets vatten (Joh 4:14), när han undervisar om kärleken till nästan godtar han bland kärleksverken en bågare vatten som någon bjudit sin nästa (Matt 10:42); han vilar vid en brunn (Joh 4:6), han går på vattnet (Joh 6:19), han färdas gärna över vatten (Mark 4:35-41), han bar vatten till sina lärjungar (Joh 13:5). Med sitt vittnesbörd om dopet fortfar han ända till sin korsdöd; när han överlämnas till korset finns vattnet där - det vet Pilatus' händer (Matt 27:24); när han såras rinner vatten fram ur hans sida - det vet soldatens lans (Joh 19:34).

10 Om allt det som utgör dopets helighet har vi nu talat så mycket som är vår ringhet förunnat. Vi skall nu, så gott vi förmår, med utgångspunkt i några mindre frågor gå vidare till det som i övrigt hör till dess egenskaper.

Det dop Johannes förkunnade gav redan då upphov till en fråga som Herren själv ställde till fariseerna - huruvida detta dop var från himmelen eller från jorden (Matt 21:25). Härpå förmådde de inte ge något enstämmigt svar - de förstod ju inte, eftersom de inte trodde.

Vi däremot som har ett ringa förstånd - visserligen lika ringa som var tro - vi kan mena att detta dop hade varit från himmelen, dock vad på uppdraget ankom, inte på dess verkan; vi läser ju också att Johannes sänts av Herren till denna uppgift men i övrigt till sin natur var en människa. Han *fullbordade* ingenting som var från himmelen, han *tjänade* det som var från himmelen, eftersom han blivit ålagd att visa på den bättring som finns i människans vilja.

De skriftlärde och fariseerna, som inte ville tro, ville kort sagt inte heller göra bättring. Om bättringen står i mänsklig makt måste även

dopet ha varit av samma art; om det sänts från himmelen skulle det annars ge både helig Ande och syndernas förlåtelse. Men ingen utom Gud allena förlåter synder eller förlänar Anden.

Herren själv sade att Anden inte skulle komma ned om han inte först själv steg upp till Fadern. Det Herren ännu inte berett skulle hans tjänare därför helt visst inte kunna åstadkomma. Fastmera finner vi sedan i Apostlagärningarna att de som fått Johannesdopet inte mottagit den helige Ande, och inte ens hört talas om den (Apg 19:2).

Det som inte företedde något himmelskt var således inte från himmelen. Det hos Johannes som varit från himmelen - profetians ande - svek honom ju, när Anden helt överflyttats till Herren, så svårt att han senare sände bud för att ta reda på om han var den han förutsagt, den han kallat "den som skall komma" (Matt 11:2-3).

Bättringens dop förrättades sålunda som en förberedelse till förlåtelsens och helgelsens, som skulle följa i Kristus.

Det ord vi läser - "Han förkunnade bättringens dop till syndernas förlåtelse" (Mark 1:4) - uttalades nämligen till den förlåtelse som skulle komma. Bättringen kommer ju först och förlåtelsen sedan, och detta är att bereda vägen; men den som bereder fullbordar inte själv utan förbereder det andra skall fullborda.

Johannes erkänner själv att det inte är hans dop utan Kristi som är från himmelen, med orden: "Den som är från jorden talar av jorden, den som kommer från himmelen är över alla." (Joh 3:31) I fortsättningen säger han att han döper endast till bättring, men snart skall en komma som skall döpa i ande och eld; (Matt 3:11) den tro som är sann och fast döps nämligen i vatten till frälsning, men den som är låtsad och svag döps i eld till fördömelse.

11 Men "Herren kom", säger man, och han döpte inte. Vi läser ju: "Dock var det inte Jesus själv som döpte, utan hans lärjungar." (Joh 4:2) Som om Johannes verkligen skulle ha förkunnat att Herren skulle döpa själv, med egen hand!

Helt visst bör detta inte förstås så, utan som enkelt uttryckt på sedvanligt vis, som i "Kejsaren utfärdade ett påbud", eller "Prefekten pryglade med käpp". Är det då kejsaren själv som utfärdar påbudet, är det prefekten själv som pryglar? Det är alltid den man tjänar som sägs göra något; ordet *han skall döpa er* skall därför ses som "ni skall döpas genom honom", eller "*i hans namn*".

Men ingen får låta sig störas av att han inte döpte själv. Till vad skulle han döpa? Till bättring? Vilket syfte tjänade då hans förelöpare? Till syndernas förlåtelse - som han gav med ett ord? Till sig själv - som han höljde i ödmjukhet? Till den helige Ande - han som ännu inte uppstigit till Fadern? Till kyrkan - som han ännu inte byggt på apostlarna?

Lärjungarna döpte därför som hans tjänare, som förelöparen Johannes, med samma slags dop som Johannes, för att man inte skall tro att det var med något annat; något annat finns ju inte, utom det Kristi dop som kom senare. Detta kunde lärjungarna den gången helt visst inte ge. Herren hade nämligen ännu inte blivit förhärligad, och dopets verkan hade ännu inte fått sin grund i hans lidande och uppståndelse. Vår död kunde ju inte utplånas utom genom Herrens lidande, och inte heller vårt liv komma åter utan hans uppståndelse.

12 Men eftersom regeln är att frälsningen inte tillkommer den som inte blivit döpt, framför allt enligt Herrens utsaga när han säger: "Den som inte blir född av vatten skall inte äga livet" (Joh 3:5), uppstår hos somliga ett ängsligt - nej tvärtom, ett förväget - tvivel huruvida frälsningen enligt denna regel tillkommer de apostlar vi finner inte döptes i Herren, utom Paulus.

Ja, eftersom Paulus var den ende av dem som iklädde sig Kristus (Gal 3:27) genom dopet hade det i det ena fallet på förhand getts besked om den fara de andra löper, de som saknar Kristi vattendop, så att regeln står fast; i annat fall upphävs regeln, om frälsningen stadgats även för de odöpta. Herren är mitt vittne att jag hört hur man säger sådant, så att ingen skall finna mig så förtappad att jag på eget bevåg, i skrivarklåda, tänker ut sådant som väcker tvivel hos andra.

Sa gott jag förmår skall jag nu svara dem som förnekar att apostlarna var döpta. Om de bett att få Johannes' dop, varför önskade de då även Herrens? Herren själv hade ju fastställt ett enda dop, när han sade till Petrus, som ville bli övergjuten med vatten: "Den som en gång tvättat sig behöver inte göra om det." (Joh 13:10) Detta skulle han helt visst inte ha sagt till honom om Petrus inte alls varit döpt? Och detta är ett tydligt bevis gentemot dem som, för att undanröja vattnets sakrament, fråntar apostlarna även Johannesdopet.

Verkar det troligt att vägen då inte var beredd för Herren - nämligen genom Johannesdopet - hos de människor som bestämdes till att öppna

Herrens väg över hela världen? Herren själv, som inte var någon bättring skyldig, blev döpt - behövdes då inte dopet för dem som var syndare? Vad beträffar andra som inte var döpta var det inte längre Kristi följeslagare utan trons vedersakare, de skriftlärde och fariseerna.

Eftersom de som motsatte sig Herren inte ville bli döpta är det därför underförstått att de som följde Herren hade blivit döpta, och inte hade haft samma tankar som sina vedersakare, framför allt som Herren, som de följde, med sitt vittnesbörd hade upphöjt Johannes, med ordet: "Ingen av kvinna född är större än Johannes döparen." (Matt 11:11)

Andra menar - ärligt talat ganska krystat - att apostlarna fullgjorde sitt dop den gången de i en båt sjönk i vågorna; även Petrus själv hade blivit tillräckligt nedsänkt när han steg ut på vattnet. (Matt 14:30) Men enligt min mening är det en sak att bli nedstänkt eller överrumplad av havets våldsamhet, en annan att bli döpt enligt trons regel.

Dessutom erbjöd denna båt bilden av kyrkan, som på havet - det vill säga i världen - ansatts av vågorna - det vill säga förföljelser och frestelser - medan Herren, som i sista stund väcktes av de heligas böner, så att säga sover lugnt till dess han näpser världen och ger de sina frid.

Men vare sig apostlarna blivit döpta, på vilket sätt det vara må, eller fortsatte sitt liv utan att ha blivit tvagna - i vilket fall det som Herren sade till Petrus om ett enda bad berör endast oss - är det dock ganska förmätet att döma om apostlarnas frälsning, eftersom de kunde få en ersättning för dopet antingen genom sin första kallelse eller senare genom förmånen av det oskiljaktiga umgänget; jag menar nämligen att de följde *honom*, honom som lovade frälsning åt var och en som tror, och som sade: "Din tro har hjälpt dig" (Matt 9:29), och "Dina synder är dig förlåtna" (Matt 9:2), till en som helt visst trodde men inte var döpt.

Om apostlarna saknade detta vet jag inte vems tro som är trygg. En kallades från tullhuset av ett enda ord från Herren (Matt 9:9), en lämnade sin fader och sin båt; en övergav det yrke han levde på (Matt 4:22), en åsidosatte sin faders begravning. (Matt 8:22) Detta Herrens högsta bud - "Den som sätter fader eller moder över mig är mig inte värdig" (Matt 10:37) - uppfyllde denne man innan han hörde det.

13 Dessa förtappade uslingar som ställer utmanande frågor säger alltså därför rent ut att dopet inte är nödvändigt för dem vars tro är tillfyllest; Abraham var ju Gud till behag utan vattnets sakrament men med trons. Men i allting är det det som sker senare som är avgörande,

och det som följer betyder mera än det som föregår.

Frälsning genom blotta tron hade funnits förut, före Herrens lidande och uppståndelse, men där tron hos dem som tror på hans födelse, lidande och uppståndelse tillvuxit lades till det fördjupade sakramentet dopets insegel, som en klädnad för den tro som förut var blottad och nu inte kan finnas utan sin lag.

Dopets bud är givet och dess ordning föreskriven: "Gå, säger han, undervisa hedningarna, döpande dem i Faderns och Sonens och den helige Andes namn." (Matt 28:19) Den förklaring som fogades till detta bud - "Den som inte blivit född av vatten och helig Ande skall inte komma in i himmelriket" (Joh 3:5) - knyter tron till kravet på dopet. Fördenskull döptes därefter alla de troende. Då döptes även Paulus, så snart han kom till tro.

Och detta är det bud Herren hade gett honom i hans blindhets olycka: "Stig upp och gå in i Damaskus; där skall visas för dig vad du bör göra" (Apg 9:6; 22:10) - det vill säga bli döpt, det enda som saknades honom. I övrigt hade han tillfyllt insett och kommit till tro på att nasaréén var Herren, Guds son.

14 Men även beträffande aposteln själv kommer de tillbaka till att han sagt: "Kristus har inte sänt mig till att döpa." (1 Kor 1:17) Som om dopet skulle undanröjas med detta skäl! Varför döpte han då Gaius och Crispus, och Stefanus familj? (1 Kor 1:14-16) Men även om Kristus inte sänt honom till att döpa hade han dock bjudit de andra apostlarna att döpa.

Detta skrevs emellertid under den tidens förhållanden till korinthierna, därför att det bland dem rådde söndring och oenighet - en slöt sig till Paulus, en annan till Apollos. (1 Kor 1:12) För att inte förefalla att göra anspråk på allt för egen räkning sade den fridsamme aposteln därför att han inte sänts för att döpa utan för att förkunna. Förkunnelsen kommer ju också först, och dopet därefter, om det föregåtts av förkunnelse. Men jag menar att den som fick förkunna också fick döpa.

15 Jag vet inte om det är något mer man dryftar rörande denna tvist om dopet. Jag skall gärna återvända till det jag förut gått förbi, så att ingen skall tycka att jag tystar ned påstridiga åsikter.

Vi har kort och gott *ett* dop, enligt såväl Herrens evangelium som

apostelns brev, eftersom det i himmelen finns en Gud och en kyrka. (Joh 13:10, Ef 4:5)

Vad man bör vakta sig för när det gäller kättare får någon annan ta upp på ett lämpligare sätt. Detta bud har ju uttalats för vår räkning, och i vår lära har kättarna ingen del; just att de berövats gemenskapen vittnar helt visst om att de står utanför. Jag är inte skyldig att undersöka något hos dem som för mig är ett bud; de och vi har ju inte *en* Gud och *en* Kristus, det vill säga densamme, och således inte heller *ett* dop, eftersom det inte är detsamma. Vad de inte har på riktigt sätt har de helt visst inte alls, och det man inte har kan inte räknas. Eftersom de inte har det kan de inte heller ta emot det. Denna fråga har vi emellertid behandlat mera utförligt på grekiska.

Vi stiger alltså ned i dopets bad *en* gång, synderna avtvås *en* gång, därför att de inte får upprepas. Det är för övrigt för att han varje dag besudlar sig som Israel tvättar sig varje dag. För att detta inte skulle upprepas hos oss har en förordning tillkommit om ett enda bad. Välsignade vatten, som rentvår en gång för alla, som inte gäckar syndarna, som inte, bemängt med envist vidlådande smuts, på nytt besudlar dem det renat!

16 För oss finns ännu ett bad, ett andra, även det ett enda, nämligen blodets, om vilket Herren sade "jag har ett dop att döpas med" (Luk 12:50), fastän han redan var döpt. Han hade ju, som Johannes har skrivit, kommit med vattnet och blodet för att döpas i vatten och förhärligas i blod. (1 Joh 5:6)

Fördenskull har han sänt ut oss - som kallats med vattnet och utvalts med blodet ur såret i hans genomstungna sida - att döpas i båda dessa dop; de som trodde på hans blod skulle nämligen tvås i vatten, och de som tvåtts i vatten tvås även i blod. Detta är ett dop som ersätter vattendopet för den som inte fått det, och likaså återställer ett dop som gått förlorat.

17 Som avslutning till denna lilla skrift återstår det att erinra om regeln för hur dopet ges och undfås. I första hand är det den främste av prästerna som har rätt att förrätta dop - biskopen, om någon sådan finns, därefter presbyterer och diakoner, dock inte utan fullmakt från biskopen, genom den aktning för kyrkan som, om den bevaras, bevarar friden.

Annars har även lekmän denna rätt - det man kan få jämbördigt kan

man ge jämbördigt - om nu inte redan Herrens lärjungar kallades biskopar eller presbyterer eller diakoner! Därmed menas att - liksom Guds ord inte skall undanhållas någon - dopet, som i lika hög grad är hans arvedel, på samma sätt kan förrättas av alla. Men när nu de överordnade åläggs vörndnad och blygsamhet åvilar denna regel i desto högre grad lekmännen, så att de inte gör anspråk på biskopsämbetet. Strävan efter biskopsämbetet är söndringens moder. Den helige aposteln har sagt att allt är lovligt men inte allt nyttigt. (1 Kor 6:12)

Det är nämligen tillräckligt att man brukar denna rätt i nödfall, om det någonstans är nödvändigt på grund av ortens eller tidens eller personens omständigheter. När en människa hotas av svårt trångmål gör man ju undantag för en trofast räddare; om någon underlåtit att göra vad han lätt kunnat göra kommer han nämligen att vara skyldig till att en människa gått förlorat.

Men denna fräcka kvinna som gjort anspråk på att undervisa skall i varje fall inte tillskansa sig även rätten att döpa - om det nu inte kommer nya odjur som liknar det första, så att ett sådant, på samma sätt som det vi har sett rövar bort dopet, förrättar dop på egen hand.

Och om det finns några kvinnor som för kvinnornas rätt att undervisa och döpa anför *Paulus' gärningar* - som skriften oriktigt har betitlats (*Acta Paulus' 34*), då skall de veta att det var en presbyter i Asien som diktade ihop denna skrift - och under Pauli namn lade in en del ur egen fatatur - och att han efter att ha blivit överbevisad, och erkänt att han gjort detta av kärlek till Paulus, lämnade sitt ämbete. Hur kan någon tro att han som inte ens alltid tillät en gift kvinna att få undervisning skulle ge en kvinna rätt att undervisa och döpa? "De skall tiga", säger han, "och fråga sina män hemma!" (1 Kor 14:34)

18 Vidare inser de som har till uppgift att döpa att dopet inte bör ges förhastat. Ordet "Ge åt var och en som ber dig" har fog uteslutande för barmhärtighetsgärningarna. Nej, det är snarare följande ord man skall beakta: "Ge inte det som är heligt åt hundarna och kasta inte era pärlor för svinen" (Matt 7:6), och "Lägg inte förhastat era händer på någon, och gör er inte delaktiga i andras synder." (1 Tim 5:22)

Om Filippus så snabbt döpte hovmannen, låt oss besinna att Herrens klara och tydliga nåd hade kommit emellan. Anden hade ingett Filippus att välja denna väg, eunucken visade sig inte heller själv överksam; han var inte någon som plötsligt ville bli döpt utan var på väg till templet för att tillbedja, försjunken i den heliga skrift. Just så borde man finna en

människa som Gud utan att ha blivit åkallad sänt en apostel, en apostel som Anden på nytt tillsade att hålla sig intill hovmannens vagn. Denne kom till ett skriftställe som lämpade sig just för tron, aposteln bjöds att stiga upp i vagnen, ordet visade sig gälla Herren, tron lät inte vänta på sig, inte heller dopets vatten, och aposteln rycktes bort när han fullgjort sin uppgift. (Apg 8:26-39)

Men även Paulus döptes i själva verket utan dröjsmål - hans gästvän Simon hade ju snabbt förstått att han bestämts att vara ett utvalt redskap. Guds nåd sänder tecken till förebud. (Apg 9:15)

Varje önskan om dopet kan såväl bedraga som bedragas. Därför är det - efter varje människas omständigheter och läggning, och likaså hennes ålder - till större gagn att dröja med dopet, i synnerhet beträffande små barn. Varför skall det vara nödvändigt - om inte dopet är så nödvändigt - att även faddrarna utsätts för fara, de som genom sin dödliga natur själva kan svika sina löften, och kan bli svikna genom att en ond avkomma växer upp?

Herren sade ju: "Hindra dem inte att komma till mig." (Matt 19:14) Låt dem därför komma när de blivit äldre, när de fostras, när de får lära sig vad de kommer till, låt dem bli kristna när de blivit mogna att lära känna Kristus. Varför skyndar oskuldsfulla barn till syndernas förlåtelse? Skall världsliga angelägenheter skötas med större omsorg, skall den som inte betros med jordisk rikedom betros med den himmelska? Låt dem åtminstone kunna bedja om frälsning, så att det framgår att du har gett åt dem som ber. (Luk 6:30)

Av lika starka skäl bör även de ogifta hållas tillbaka; för dem finns frestelsen i beredskap, såväl för de oerfarna som blivit giftasvuxna som för dem som mist sin make eller maka - till dess de antingen gifter sig eller vinner styrka att vara avhållsamma. De som inser dopets betydelse skall frukta undfåendet mera än uppskovet - den som är oförvitlig i sin tro är trygg om sin frälsning!

19 Påsken erbjuder den högtidligaste dagen för dopet; då fullbordades ju även det Herrens lidande i vilket vi döps. Det är inte orimligt att se en förebild i att Herren, när han skulle fira sin sista påskhögtid och till de lärjungar som skickades att bereda den sade: "Ni skall möta en man som bär på en vattenkruka" (Mark 14:13), använde vattnet som ett tecken för att anvisa platsen för påskfirandet.

Därnäst är pingsten den fröjdefullaste tiden att ställa till dop. Det var

vid den tiden som Herrens uppståndelse ofta bekräftades bland lärjungarna, då meddelades för första gången den helige Andes nåd och en antydning gavs om hoppet om Herrens återkomst; änglarna sade ju då, när han återbördats till himmelen, till apostlarna att han skulle komma åter på samma sätt som han uppstigit till himmelen, (Apg 1:10-11) helt visst vid pingsten. Men när Jeremia säger "Och jag skall församla dem från jordens yttersta ändar på en festdag" (Jer 31:8), då menar han påskdagen och dessutom pingstdagen, som helt riktigt är en festdag.

För övrigt är varje dag Herrens, och varje timma och varje stund lämpar sig för dopet; om det finns någon skillnad i högtidligheten saknar detta betydelse för nåden.

20 De som skall gå till dopet bör bedja beständigt, under fasta, under knäfall, med nattliga vakor, med bekännelse av alla tidigare synder, så att de företer även Johannesdopet - "de bekände sina synder och lät döpa sig." (Matt 3:6) Vi måste alla fröjdas om vi inte öppet bekänner våra miss-gärningar och skändligheter, ty genom striden mellan ande och kött gottgör vi dem vi hittills begått och bygger på samma gång bålverk mot kommande prövningar. "Vaka och bed", säger Herren, "så att ni inte utsätts för prövning." (Matt 26:41)

Jag tror att det var för att de sov som lärjungarna prövades på så sätt att de övergav Herren när han blev gripen. Han som stannade hos honom och brukade sitt svärd förnekade honom till och med tre gånger. Redan fanns ju ordet att ingen som inte blivit prövad skulle vinna himmelriket. (Luk 22:28-30)

Herren själv utsattes när han blivit döpt strax för frestelser, under de fyrtio dagar han iakttog fasta. "Skall då också vi", kommer man att säga, "helst fasta efter dopet?" Och vad är er tillinders, utom er trängtan att fröjdas och er glädje över frälsningen?

Men Herren har enligt min ringa mening i en sinnebild vänt Israels barns förebråelse tillbaka mot dem själva. Även om de, när de gått över havet och förts in i öknen, där i fyrtio år livnärde sig på bröd från himmelen tänkte de ju inte desto mindre mera på buken och svalget än på Gud. (2 Mos 16; 4 Mos 11:4-6) ⁶⁶ När Herren efter sitt dop gått undan i öknen, och fastat i fyrtio dagar, visade han sedan att Guds man inte lever av bröd utan av Guds ord, och att de frestelser som hör samman med bukens fullhet och omättlighet kan undvikas genom avhållsamhet.

Därför skall ni - ni välsignade, som Guds nåd väntar när ni stiger upp ur detta den nya födelsens heliga bad och för första gången, tillsammans med era bröder, lyfter era händer i kyrkan, vår moder - bedja vår fader, bedja Herren, att som en nådens särskilda gåva därtill lägga tilldelningen av nådegåvorna. (1 Kor 12:4-11) "Bed, och ni skall få", säger Herren, ty ni har sökt och ni har funnit, - ni har bultat, och man har öppnat för er. (Matt 7:7-8)

Jag ber blott att ni i era böner minns även den syndaren Tertullianus.

NOTER

^a*fisk*: När Kristus liknas vid en fisk, sammanhänger detta med att det grekiska ordet för "fisk", ΙΧΘΥΣ, tolkades som begynnelsebokstäverna i "Jesus Kristus, Guds Son, Frälsare". Fisken blev på detta sätt en vanlig Kristussymbol, vilket man bland annat kan se i katakombkonsten.

^b*ormen*: Av kap 1 och 17 framgår det att ormen ansågs vara kvinnlig, varför den enligt 1 Tim 2:12 inte hade rätt att undervisa.

^c*De korsade händerna* (1 Mos 48:13-20), formade den första bokstaven i namnet ΧΡΙΣΤΟΣ, Kristus.